

Dorée de Kruijk

De SPL op andere conferenties

Na de Nijmeegse conferentie van september zijn er ook andere landelijke bijeenkomsten geweest, waarop de SPL zich actief heeft gemanifesteerd. De maand november is traditiegetrouw een drukke maand voor literatuurminnaars, misschien ter onderscheiding van broddelaars die alvast hun sinterklaasrijmen in elkaar draaien. Maar druk, dat was het wel.

Allereerst was er op 1 november de landelijke *Bulkboekdag van het literatuuronderwijs*. Honderden literatuurdocenten, ongeveer 700, bezochten er lezingen, gesprekken, werkgroepen en dergelijke. Wij bekleedden de zaal waarin gepraat werd over het leesdossier, met plakaten waarop de fusie tussen SPL en VEL in fraaie zinswendingen werd aangekondigd. Daarbij legden we natuurlijk folders, aankondigingen van het nieuwe boek van De Moor over het leesdossier - verschijning komend jaar - en een vijftigtal oude *Tsjips*. (Troost u lezer, echt oude Tsjips) We hopen dat die door ware liefhebbers zijn meegenomen en dus gekoesterd worden en naar meer zullen smaken. Zelf zijn we na het uitstallen ons weegs gegaan en hebben geluisterd, genetwerkt, gewerkt en genoten.

De openingsceremonie bood een aantal bekende Nederlanders die politieke (Cees Grimbergen), persoonlijke (Cyril Offermans), algemeen bekende (Nelleke Noordervliet) of van weinig literaire vorming getuigende (Giphart) uitspraken deden. En toen kwam *Frits van Oostrom*. Hij overtuigde ons met een, zoals altijd, meeslepend verhaal over het belang van de middelnederlandse letteren en de mogelijkheid die eigentijds in het onderwijs een plaats te geven. Daartoe is hij bezig een serie boekwerkjes voor te bereiden, waarvoor hij ongegeneerd reclame maakte, maar dat op zo'n wijze dat de zaal het hem niet euvel duidde, integendeel. Pas achteraf bedenk je dan dat onderwijs geven toch een kwestie is van keuzes maken uit zaken die stuk voor stuk het aanbieden waard zijn. Helaas.

Vervolgens werd in de grote zaal een vijftal leerlingen van het Rijnlands Lyceum in Oegstgeest ondervraagd door *Michaël Zeeman*. De leerlingen werden gecoached door *Cor Geljon*, ik zei het al: sommigen van ons werkten. Het is spannend om andermans leerlingen te zien ondervragen. Onwillekeurig vergelijk je ze steeds met jou bekende eigenwijze, tegenspuiterende, idolate of anderszins bevlogen pubers cq studenten. Ze brachten het ook heel overtuigend, deze leerlingen: hun afkeer van Giphart na diens bezoek aan de school, ieders voorkeur voor andere schrijvers zoals Lucebert, Reve en Nijhoff. Zelfs de leerling van wie je dacht dat er na de woorden 'gewoon niet goed' nog slechts een bokkig zwijgen of gestamel zou volgen, bleek overgedegen meningen te beschikken. Ze praatten over drie boeken: Gerard Reve - *Het boek van violet en dood*, Arnold Grunberg - *Blauwe maandag*, en Rascha

Peper - *Oesters*, niet echt geselecteerd op hun eigen verzoek, zo bleek al uit de eerste vragen (regiefoutje?). In ieder geval vonden de in de zaal aanwezige docenten het modelleren, ook al bestreed Geljon deze opvatting in het korte nagesprek nadrukkelijk.

In de grote zaal gingen de grote optredens verder, maar uw verslaggever mocht tot slot, na een voortreffelijke lunch, al kon de ambiance bij lange na niet tippen aan die van Krasnapolski, dat een meer geëigende plaats van bijeenkomst was van de voorgaande Bulkboekdagen, een werkgroep bijwonen. *Geïntegreerd literatuuronderwijs*, onder de humoristische en bezielende leiding van *Herman Pleij*. Eén van de inleiders was *Lily Coenen*, bestuurslid van de VEL, ook aan het werk dus. De meningen liepen hier zeer uiteen. Sommigen zagen het integreren als de oplossing voor het probleem van de vermindering van tijd voor literatuuronderwijs. Anderen zagen het als een bedreiging voor het nationale, Nederlandse literatuuronderwijs, de overdracht van onze eigen cultuur. Evenzo beschouwden docenten Engels het als een achteruitgang als ze niet meer uitsluitend over de Engelse literatuur zouden mogen spreken. De ervaringen van Coenen in de nascholing (begin met kleine stapjes samen te werken en bouw dat uit) en de school uit Weert in de praktijk (een project, alle deelnemende vakken één of twee uur per week, inbreng van al deze vakken) vermochten de tegenstanders niet van hun angsten te genezen. Een aanwezige schoolleider riep op tot een andere benaderingswijze: niet zo defensief vasthouden wat je hebt, maar constructief proberen gebruik te maken van de veranderingen om iets echt goeds op te bouwen. Dat lijken me wijze woorden ter afsluiting, want de cabaretse afsluiting kon mij deze keer maar met mate boeien.

Natuurlijk was er nog veel meer te beleven, daarom hadden we ons als collega's van één school ook voor verschillende lezingen en werkgroepen opgegeven. Uitwisseling van ervaringen maakte dat de koffiepauzes de volgende dagen dan ook steeds te kort leken. Een beknopte versie van mijn deel in die uitwisseling heeft u hierboven kunnen aantreffen.

Het Schoolvak Nederlands

Ook op 15 en 16 november in Antwerpen op de brede conferentie *Het Schoolvak Nederlands* was de SPL weer actief aanwezig, mede als organiserende vereniging in de persoon van uw verslaggever. Bestuursleden, verwante denkers, SPL-leden, auteurs van *Tsjip* hielden er lezingen en maakten, samen met Vlaamse collega's, de literatuurstroom tot een groot succes.

Er waren in alle stromen tezamen maar liefst 60 lezingen (of werkgroepen) te volgen in twee dagen, daarbij inbegrepen de feestrede ter gelegenheid van het tweede lustrum, die werd uitgesproken door *Hugo de Jonge* en *Steven ten Brinke*. Een ieder moest steeds kiezen uit 9 parallelsessies, waarvan één speciaal aan het basisonderwijs was gewijd en één aan het technisch en beroeps-onderwijs, een novum van deze 10de conferentie.

Als vanouds was de stroom literatuur de grootste en die van varia de kleinste.

Spreeken & luisteren, Nederlands als tweede taal, taalkunde, taalvaardigheid, schrijven en lezen vormden andere thema's waaromheen stromen werden gerangschikt. En ook daar kwamen literaire onderwerpen ter sprake zoals het kinderboekenmuseum, de literatuur gezien als één van onze tekensystemen en literatuuronderwijs in het studiehuis. Een veelzijdig aanbod, dat docenten Nederlands eens in de twee jaar een keer naar het nabije buitenland kan lokken om in de inspirerende omgeving van een Vlaamse universiteit collega's te treffen 'ter lering ende vermaak'.

Ik wil u een aantal opvallende zaken uit de lezingen die ik heb bijgewoond, niet onthouden. Zo sprak *Marleen Miedema* over samenwerkend leren. Ze deed ons mogelijkheden aan de hand om opdrachten zo te construeren dat leerlingen positief afhankelijk van elkaar zijn en dat weten. Eén van de werkwijzen, denk ik, waarmee we in het studiehuis met zelfstandig werkende leerlingen zeker gebruik van zullen moeten maken, als we tenminste het onderwijs niet willen laten verworden tot een verplichte, schriftelijke cursus.

Jos Martens maakte duidelijk dat wat hem betreft het literatuuronderwijs maar één doel heeft: historisch en intercultureel inzicht. Want alleen met zulk inzicht kan de wereld vreedzaam en tolerant worden. Met geschiedenisonderwijs kun je enige kennis aanbrengen, maar wezenlijk inzicht ontstaat alleen door inleving, en daarvoor zijn jeugdboeken uitermate geschikt. Een vlammend betoog, waar vonken vanaf spatten, die ongetwijfeld nieuwe vuurtjes hebben doen opblaaien.

Dan was er *Joop Dirksen* die de opkomst van het lezersgericht literatuuronderwijs in Nederland in een breder kader plaatste en een aantal mogelijkheden van het leesdossier besprak. *Ruud Kraaijeveld* sloot hierbij aan met zijn pleidooi voor literatuuronderwijs waarbij het leesplezier niet verloren gaat. Jeugdliteratuur in basisvorming en mavo / vbo, en alleen hogere kwaliteitseisen aan die leerlingen die dat aankunnen. De eisen die daarmee aan de docent worden gesteld zijn: grote kennis van de leerlingen en van de jeugdliteratuur, veel praten en veel boeken lezen dus. Anders is leerlinggericht literatuuronderwijs niet mogelijk. *Ria van den Eynde* gaf de praktijk weer van haar literatuuronderwijs. Eerst leert ze haar leerlingen op allerlei manieren over hun eigen gevoelens, voorkeuren, afkeuren, wensen enzovoorts te praten. Dan pas kunnen ze bewust allerlei dingen in boeken herkennen, waarover zinvol kan worden gepraat. Reacties van leerlingen neemt ze serieus en ze leren steeds nauwkeuriger te formuleren, doordat ze ook zichzelf steeds beter leren kennen. *Ria van den Eynde* werkt mee aan de *Leeswijzer voor de basisvorming* (in Vlaanderen de eerste graad), die binnenkort zal verschijnen. Iets om in de gaten te houden, gezien de grote bruikbaarheid van de *Leeswijzers voor de bovenbouw* (tweede en derde graad) die al verschenen zijn en de benaderingswijze van deze docente.
